

גמ' חולין (י) - חזקת הגוף - ויציאת הכהן גדול ביוה"כ

רב דניאל שטיין

א. גמ' קידושין (פ). - דתנן תינוק שנמצא בצד העיסה ובצק בידו ר"מ מטהר, וחכמים מטמאין, מפני שדרכו של תינוק לטפח, והוינן בה, מאי טעמיה דר"מ, קסבר רוב תינוקות מטפחין ומיעוט אין מטפחין, ועיסה בחזקת טהרה עומדת, וסמוך מיעוטא לחזקה איתרע ליה רובא, ורבנן מיעוטא כמאן דליתא דמי, רובא וחזקה רובא עדיף.

ב. ס' קובץ שיעורים (הערות על הש"ש סי' ד') - דהנה הא דאזלינן בתר חזקה ודאי אין הטעם משום דחזקה מבררת המעשה. והגע בעצמך אשה שזרק לה בעלה גט ספק קרוב לה ספק קרוב לו דמוקמינן לה אחזקת א"א, וכי תאמר שמפני שהיתה ע"ע א"א הדעת מכרעת שהגט ודאי קרוב לו נפל ולא קרוב לה. וע"כ אינו אלא גזה"כ דהיכא דמספקא לן עובדא היכי הוה ניזול בתר חזקה וכו'. וה"נ לענין רובא וחזקה אפשר לומר כן, דבאמת חזקה עדיפא מרובא ומשו"ה אע"ג דלמדנו דאזלינן בתר חזקה אין מזה ראייה במכ"ש דאזלינן בתר רובא, והא דקיי"ל דרובא וחזקה רובא עדיף, היינו לאחר שכבר למדנו דאזלינן בתר רובא ורוב מברר את המעשה ומסלק את הספק, וכיון שאין כאן ספק ממילא חזקה לא מעלה ולא מורידה וכש"נ לענין ע"א. וכשהצעת הדבר לפני מורי הרה"ג ר' שמעון הכהן שליט"א הוטבו דברי בעיניו.

ג. גמ' כתובות (עה.-עה:) - היו בה מומין ועודה בבית אביה האב צריך להביא ראייה שמשנתארסה היו בה מומין הללו, ונסתחפה שדהו, נכנסה לרשות הבעל הבעל צריך להביא ראייה שעד שלא נתארסה היו בה מומין אלו, והיה מקחו מקח טעות, דברי ר"מ, וחכמים אומרים במה דברים אמורים במומין שבסתר, אבל במומין שבגלוי אינו יכול לטעון. ואם יש מרחץ באותה העיר אף מומין שבסתר אינו יכול לטעון, מפני שהוא בודקה בקרובותיו וכו'. טעמא דמייתי האב ראייה, הא לא מייתי האב ראייה הבעל מהימן, מני, רבי יהושע היא, דאמר לא מפיה אנו חיין, אימא סיפא נכנסה לרשות הבעל הבעל צריך להביא ראייה, טעמא דמייתי הבעל ראייה, הא לא מייתי הבעל ראייה האב מהימן, אתאן לר"ג, דאמר נאמנת, א"ר אלעזר תברא, מי ששנה זו לא שנה זו. אמר רבא, לא תימא רבי יהושע לא אזיל בתר חזקה דגופא כלל, אלא כי לא אזיל ר' יהושע בתר חזקה דגופא היכא דאיכא חזקה דממונא, אבל היכא דליכא חזקה דממונא, אזיל רבי יהושע בתר חזקה דגופא, דתניא אם בהרת קודם לשער לבן טמא, אם שער לבן קודם לבהרת טהור, ספק טמא, ור' יהושע אומר, כהה. מאי כהה, אמר רבה כהה טהור.

ד. גמ' ב"ק (מו.-מו:) - דאתמר המוכר שור לחבירו ונמצא נגחן, רב אמר הרי זה מקח טעות, ושמואל אמר יכול שיאמר לו לשחיטה מכרתיו לך וכו'. רב אמר הרי זה מקח טעות, זיל בתר רובא, ורובא דאינשי לרדיא הוא דזבני, ושמואל אמר יכול שיאמר לו לשחיטה מכרתיו לך. ולא אזלינן בתר רובא, כי אזלינן בתר רובא באיסורא, אבל בממונא לא אזלינן בתר רובא, אלא המוציא מחבירו עליו הראיה.

ה. ס' קובץ שיעורים (אות רס"ה) - ונראה דהנה עיקר דין חזקה הוא לומר שהדבר לא נשתנה מכפי שהיה קודם שנולד הספק ומזה נלמוד דה"ה אפילו ודאי נשתנה, אלא דמספקא לן אם נשתנה השתנות מרובה או השתנות מועטת, ראוי להעמיד בחזקת שלא נשתנה רק מעט ולא הרבה, וזהו הטעם דהז"ה אלימא דשינוי הנעשה בגוף הדבר הוא שינוי יותר גדול מהיכא שלא נשתנה הדבר רק בדינו, ודמי כמו הכא חדא חזקה והכא תרי חזקה, וכ"ז לבתר דאיכא דין חזקה לומר שלא נשתנה, אמר' דתרי חזקות עדיפי מחזקה וחז"ה עדיפא משאר חזקות, אבל בס"ט ברה"י דלא אזלינן בתר חזקה, גם חזקות הרבה לא יועילו וה"ה חז"ה, וכן בבית המנוגע כיון דמוכח משם דאמרינן חזקה שלא נשתנה אין חילוק בין שינוי מרובה לשינוי מועט.

ו. ס' מנחת אשר (ויקרא סי' כ"ה) - ואשר ייראה בהכרח ביסודו של דבר דיסוד החזקות כולן אחד הוא, ואף דהחזקת הגוף עדיפא על שאר החזקות דמעיקרא מכ"מ יסודן אחד דאין לנו לבדות השתנות מלבנו עד שיוברר שכן הוא, וכל שלא הוברר דנשתנה הדבר אזלינן בתר מעיקרא לומר דמה שהיה הוא שיהיה ואין כל חדש תחת השמש, ולפי ששורש החזקות אחד הוא אף שחזקת הדין קלישא מחזקת הגוף מכ"מ שפיר איכא למילף מקרא דכתיב גבי חזקת הגוף דאזלינן בתר חזקה דמעיקרא בכל מקום וכו'. ואכתי אית לן למידע מה בין החזקה שיסודה בהשתנות המציאות לשאר חזקות דמהותן בהשתנות הדין ובמה עדיף כחה של חזקת הגוף מחזקת הדין וכו'. וכשם דמהני דין החזקה אם ודאי נשתנה לאחר את השינוי לזמן המאוחר ביותר ולתלות שנשתנה אך עתה, כמו"כ מורה דין החזקה דאם אכן אירע שינוי לא היה זה שינוי גדול אלא שינוי קטן, וא"כ זהו שאמרו דחזקת הגוף עדיפא, דהא שינוי בגוף הדבר שינוי גדול הוא מן השינוי בדין בלבד, וא"כ במקום הספק חזקת הגוף אלימה טפי משאר חזקה דמעיקרא ואזלינן בתרא.

ז. גמ' שבועות (יז:) - א"ר אושעיא, בעינא דאימא מילתא ומסתפינא מחבריא הנכנס לבית המנוגע דרך אחוריו, ואפילו כולו חוץ מחוטמו טהור, דכתיב אוהבא אל הבית, דרך ביאה אסרה תורה, ומסתפינא מחבריא, אי הכי כולו נמי, אמר רבא כולו לא גרע מכלים שבבית, דכתיב בולא יטמא כל אשר בבית. תניא נמי הכי גגין הללו אין אוכלין שם קדשי קדשים, ואין שוחטין שם קדשים קלים, וטמא שנכנס דרך גגין להיכל פטור, שנאמר גואל המקדש לא תבא, דרך ביאה אסרה תורה.

ה. רמב"ם (פ"ג ביא"מ הי"ט) - טמא שנכנס למקדש דרך גגות פטור שנאמר ואל המקדש לא תבוא דרך ביאה חייבה תורה, ואע"פ שהוא פטור מכרת מכין אותו מכת מרדות ואפילו נכנס במגדל הפורה באויר בין שנכנס למקדש במגדל דרך גגות, בין שנכנס בו דרך פתחים. [משנה למלך (שם) - ונראה דאם שהה שם שיעור השתחויה דחייב אף שנכנס דרך גגות דלא גרע מטהור שנכנס ונטמא שם דקי"ל דאם שהה חייב אף דלא קרינן ביה ואל המקדש לא תבא וראיה לזה מההיא דאמרינן שם בגמרא אלא דק"ל טמא ששימש במיתה היכי משכחת לה אי דלא שהה היכי עביד עבודה אי דשהה בר כרת הוא].

ט. רמב"ם (פי"א שגגות ה"ד) - וכן אם תלה עצמו באויר עזרה, הדבר ספק אם אויר עזרה כעזרה או אינו כעזרה.

י. ס' קובץ חידושי תורה (עמ' קמ"ו) - והנה נראה פשוט דחלות דין קיום של ביאה ויציאה לא נאמר דוקא על עצם מעשה הביאה והיציאה כי אם גם על כל עת היותו שם, דהיינו מבואו ועד צאתו וכו' והיינו משום דעצם היותו שם עד צאתו הוי קיום בעבודת היום, וכל החפצא של עצם מעשה הביאה עם עבודתו והיותו שם עד אחר מעשה היציאה הוי חדא דיומא של עבודת היום וכו'. אשר לפי"ז הרי ניחא מה שלא הוזכר דין השתחואה גבי סדר עבודת היום של כהן גדול ביוה"כ, דבאמת אסור להשתחוות, דהרי וכו' בעת השתחואתו אינו ראוי לעבודה מדין יושב דפסול לעבוד מגזה"כ דעבודה בעי עמידה.